

Grepen uit de werkelijkheid

De verovering van West Zeeuws-Vlaanderen

door B. KONING, Lt.-Kol. van de Generale Staf.

DE OPERATIE „SWITCHBACK”

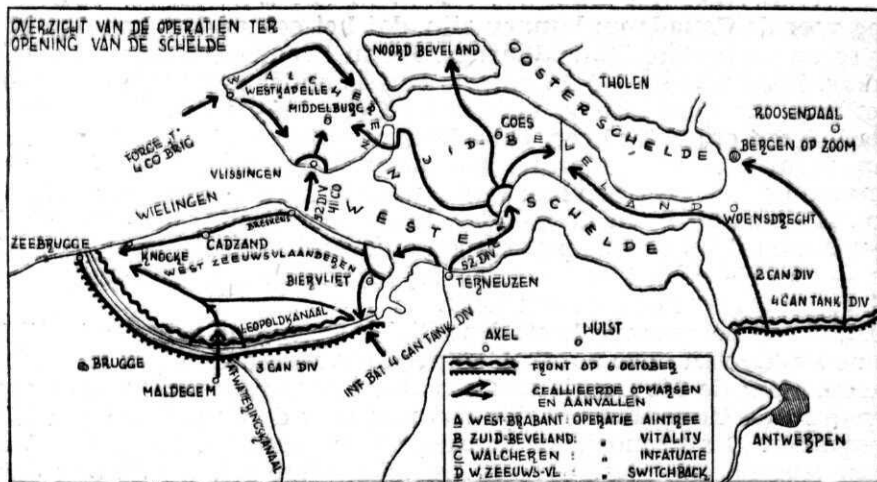
Na het mislukken van de geallieerde „stoot naar Arnhem” was de kans op een spoedige beëindiging van de oorlog verkeken. De geallieerde legers waren vastgelopen tegen de Westwall in Duitsland en de grote rivieren in ons land. Er zou nog veel en hard moeten worden gevochten, alvorens de Nazi's verpletterd waren. Hiervoor was het noodzakelijk, dat het aan- en afvoerprobleem der Geallieerden werd opgelost. Nog steeds kwam het gros van het geallieerde materiaal voor de Noordelijke legers via de kunstmatige haven bij Arromanches in Normandië, op plm. 500 km van het front. Tijdens de snelle geallieerde opmars door Frankrijk en België was de grote haven van Antwerpen op 4 September 1944, praktisch onbeschadigd in handen van de Engelsen gevallen, Maar de geallieerden konden er nog geen gebruik van maken. Want de Duitsers beheersten de Scheldemonding nog volledig, doordat zij nog steeds in het bezit waren van Z.-Beveland, Walcheren en W. Zeeuws-Vlaanderen, alsmede de hoge westkust van Noord-Brabant. Zolang de Duitsers daar zaten, kwam er geen schip de haven van Antwerpen in of uit. En toen nog een lange periode van hard vechten voor de boeg stond, besloot het Geallieerde Opperbevel om allereerst de toegang tot de haven van Antwerpen open te breken.

Het operatieplan.

Het Canadese leger kreeg de opdracht om de Schelde open te maken. Het was niet voldoende om één oever geheel in handen te nemen. De moderne strijdmiddelen hebben een dusdanige dracht, dat zelfs een brede rivier als de Schelde van één oever uit geheel kan worden beheerst. Daar kwam bij, dat de vaargeul een merkwaardig slingerend beloop heeft en helemaal niet precies in het midden loopt. Soms wijkt de vaargeul tot vlak langs de oever. Tijdens de snelle geallieerde opmars was Oost Zeeuws-Vlaanderen zonder veel moeite bevrijd geworden. Maar nu moest dus een operatie worden uitgevoerd, die de hoge Westkant van Noord-Brabant, Zuid-Beveland en Walcheren, alsmede West Zeeuws-Vlaanderen omvatte. De opdracht viel door de strategisch aardrijkskundige toestand uiteen in 4 acties, die echter toch als één operatie moeten worden gezien, met als grote doel het vrije gebruik van de haven van Antwerpen.

De vier acties die daartoe nodig waren, werden met de hierna te noemen codenamen aangeduid:

a operatie *Aintree*, de verovering van de hoge Westwal van Noord Brabant, om zo de weg naar de Kreekrakdam open te maken, zodat de

Afb. 1

Canadezen via die dam Zuid Beveland zouden kunnen binnestormen. Hun weg en verbindingen moesten daartoe veilig worden gesteld voor aanvallen van Duitse eenheden uit de richting Bergen op Zoom of Roosendaal. Daarom opereerde op de oostflank van de 2e Canadese Divisie, de 4e Canadese Tankdivisie die oprukte in de richting Bergen op Zoom. (Zie afb. 1).

- b De operatie „Vitality” tegen Zuid Beveland, in beginsel uit te voeren door de 2e Canadese Divisie.
- c De operatie „Infatuate”, de verovering van Walcheren, met nader aan te wijzen eenheden.
- d De operatie „Switchback”, de actie tegen West Zeeuws-Vlaanderen, uit te voeren door de 3e Canadese Divisie, bestaande uit de 521e, 523e en 525e Brigade.

Generaal Simonds werd met de uitvoering van al deze operaties belast, daar de generaal Crerar, de commandant van het 1e Canadese leger, ziek was geworden. Generaal Crerar had nog parachutisten willen inschakelen, maar dezen hadden bij de gevechten in Brabant en Gelderland zeer zware verliezen geleden en bovendien achtte Eisenhower het zeer doorsneden polderterrein niet geschikt voor de inzet er van.

De operaties verliepen langzaam. Want moeizaam was het. Het duurde ruim een maand voor de Schelde vrij was en het had de geallieerden 12.873 man gekost.

Tot de aanval op de Scheldeoever, was voor de Canadezen alles van een leien dakje gegaan. Grote successen waren behaald met weinig moeite en verliezen. Le Havre viel op 11 Sept. 11.000 gevangenen, Dieppe werd zonder strijd genomen, Boulogne was op 22 Sept. in Canadese handen, 9500 krijdsgevangenen, Calais werd op 29 Sept. genomen, 8600 krijdsgevangenen. En al deze steden waren tot machtige vestingen omgebouwd. Maar de geheimzinnige factor moreel gaf de doorslag. Het moreel van deze troepen was laag, en na een flinke stoot zakte het volledig in elkaar. Duinkerken hield echter stand. Het had een waarschu-

wing voor de Canadezen kunnen zijn, dat het ook anders kon dan bij Le Havre en de andere Kanaalhavens. En in Zeeuws-Vlaanderen was het anders. Daar was de 64e Infanterie Divisie onder bevel van de generaal Eberding. En deze Divisie was goed. Geen laag moreel. De generaal Eberding zat er achter heen. Hij scheen overal tegelijk te zijn. Een streng man, maar toch rechtvaardig, wat eigenlijk het ideaal voor elke goede commandant is. De troep had vertrouwen in hem en de mannen kenden hem. Hij was bij ze in de modder, in de voorste lijn, in de hospitalen, meer achteraf bij de etappentroepen en overal waar hij zwakke plekken zag — op welk gebied ook — greep hij in, zonder aanzien des persoons. Het resultaat was er dan ook naar.

Bijna een hele maand heeft deze Divisie weerstand geboden in dit hele kleine stukje van onze aardbol, zo goed als afgesneden van zijn verbindingen. Maar de 64e Divisie was van ander hout gesneden, dan de garnizoenen in de Kanaalhavens. En dat was voor de Canadezen een lelijke tegenvaller. Des te mooier is daardoor hun prestatie. Want naast deze factor speelde ook nog het weer een bijzondere rol. Op de dag dat de operatiën een aanvang namen, begon het te regenen, alsof het met bakken uit de hemel viel. Zeldzaam zoveel water er in de Octobermaand 1944 in het Zuidwesten van ons land viel. Daardoor kon tevens het geallieerde luchtwapen zijn machtige invloed niet doen gevoelen. De Zeeuwse klei veranderde daardoor in een substantie, waarin alles vastliep en vastzoo. En tenslotte bleek het Zeeuwse polderland met z'n talrijke sloten en dijken zeer goed te verdedigen. Dit waren de vier grote oorzaken van de lange en hevige strijd.

Prins Maurits en Frederik Hendrik.

Dat het Zeeuwse Polderland voor de verdediging zeer sterk is, dat wisten de beide grote Oranje Prinsen Maurits en Frederik Hendrik al. Zij maakten er van gebruik door de aanleg van de z.g. Passegeule linie, dwars door West Zeeuws Vlaanderen, waarmede zij dit — in de Spaanse tijd — zo bedreigde stukje Republiek wisten veilig te stellen.

Het Duitse bruggehoofd op de Zuidelijke Scheldeover was zeer sterk. In het Westen de diepe Wielingen, in het Noorden de Schelde, waarvan de Noord-oever nog geheel in Duitse handen was, in het Oosten de brede Braakman en in het Zuiden het Leopoldskanaal, dat van Zelzate af, verdubbeld werd door het Afwateringskanaal van de Lys. Bovendien hadden de Duitsers nog vrij uitgebreide inundaties aangebracht.

De Duitsers zagen de noodzaak van het gesloten houden van de Schelde zeer goed in. Dit bleek wel uit een buitgemaakte dagorder welke luidde: „De verdediging van de naderingswegen naar Antwerpen is een taak, welke beslissend is voor het verdere voortduren van de oorlog. Als de Engelsen de beschikking over de haven van Antwerpen zouden krijgen, zouden zij in staat zijn grote hoeveelheden materiaal aan land te brengen en met dit materiaal zouden zij in staat zijn ons de genadeslag toe te brengen voor het begin van de winter. Om deze redenen moeten wij de stellingen aan de Schelde tot het einde toe vasthouden. Het Duitse volk slaat ons gade. In dit uur spelen de Scheldeversterkingen een rol welke beslissend is voor de toekomst van ons volk.”

Dit was klare en duidelijke taal. En om er ook nog enige kracht

achter te zetten, gaf Himmler, de Gestapoman, er nog een extra dag-ordertje bij, waarin hij zei, dat hij die zich krijgsgevangen gaf, niet moest denken, dat hij er van af was. Hij zou zijn gerechte straf niet ontgaan en zijn familie zou worden doodgeschoten. Punt.

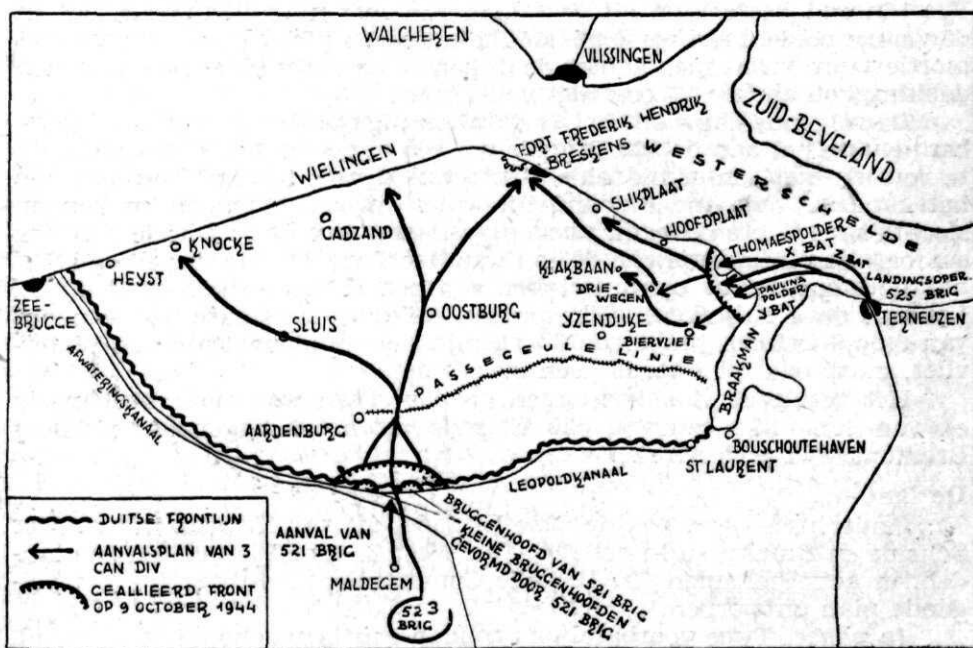
Maar met of zonder deze order, erkend moet worden, dat de Duitsers in Zeeland zeer dapper hebben gevochten.

De geallieerde inlichtingendienst schatte de sterkte der Duitse troepen in Zeeuws Vlaanderen op plm. 7000 man, omtrent artillerieopstellingen en eventuele vijandelijke versterkingen was weinig bekend.

Het geallieerde plan.

De generaal Spry, commandant van de 3e Canadese Divisie, maakte — zoals het van elke actie, groot of klein, behoort — een plan. En dat plan was goed.

In grote trekken kwam het neer op een frontale aanval in het midden van het Zuidfront met een doorstoot in de richting van Breskens, waardoor de vijand dus in tweeën zou worden gesplitst en tijdens deze aanval zou, over de Braakman een landing in de rug van vijand plaats vinden om hem zo, met een stoot Oost-West op te rollen. Meer gedetailleerd zou de volgende uitvoering aan dit plan worden gegeven (zie afb. 2).

Afb. 2

a. Op dag D zou de 521 Brigade, Noord van Waldigem — een bruggehoofd vormen over het Leopoldkanaal.

b. Na de consolidatie van dit bruggehoofd zou de 523 het kanaal over komen en uit het bruggehoofd voorwaarts gaan in N.W. richting, bij welke actie zich de 521 Brigade zou aansluiten.

Hieruit blijkt, dat men een vlot verloop van de operatie verwachtte. Want door het mee laten oprukken van de 521 Brigade, gaf men een basis prijs, als er eens tegenslagen zouden komen.

Lsc
c. Op D + 2 zou van Terneuzen uit, de Braakman worden overgestoken door de 525 Brigade, die na de landing zou oprukken in de richting Breskens. Het geheel zou kunnen worden samengevat in de spreuk: „getrennt marchieren, vereint schlagen”. Geen gek plan.

Het loopt anders.

Dag D werd bepaald op 6 October. In de vroege morgen van die dag ging de 521 Brigade tot de aanval over. Maar al gauw bleek, dat de Duitsers hier van ander hout waren gesneden dan in de Kanaalhavens. Ondanks het feit, dat zij zware verliezen leden, boden zij heftige weerstand. En ook de Canadezen leden gevoelige verliezen. De 521 Brigade was met twee voorbataljons opgerukt, die elk tot opdracht hadden een bruggehoofd te vormen, om dit daarna door flankaanvallen en met behulp van het derde bataljon tot één groot bruggehoofd uit te bouwen. Maar na de hele dag hard te hebben gevochten, hadden de Canadezen slechts twee kleine bruggehoofdjes van nog geen 200 m diep en 1½ km van elkaar. Alle pogingen om deze bruggehoofdjes uit te breiden en hen te verenigen, mislukten. De Duitsers waren zeer actief. Gevechtspatrouilles kwamen zelfs meermalen op de Zuidelijke oever van het Leopoldkanaal. Voortdurend bestookten zij de Canadezen met mitrailleurvuur, dat in de vlakke polders een verschrikkelijke uitwerking had en daarnaast met mortiervuur, zodat men achter de dijken — de enige plaatsen waar men dekking kon zoeken — ook niet veilig was.

De volgende dag werd het 3e bataljon ingezet. Maar eerst op 9 October gelukte het aan de 521 Brigade om één aaneengesloten bruggehoofd te vormen met een gemiddelde diepte van slechts 500 m. Daardoor kon het kanaal steeds onder vijandelijk vuur worden gehouden en konden slechts twee lichte bruggen worden geslagen. Aan de 3e Divisie was nog een bataljon infanterie van de 4e Canadese Tank Divisie toegevoegd. Dit bataljon ondernam op 8 October een poging om op het front bij St. Laurent door te breken, welke poging volkomen mislukte. In de nacht van 8 op 9 October probeerde dit bataljon het opnieuw Zuid van Water-vliet, maar ook dit leverde geen succes op.

Het resultaat van drie dagen hard vechten was maar heel matig en van een uitbreken van 523 Brigade uit het bruggehoofd richting Breskens was geen sprake.

De landing.

Ondertussen was ook de 525e Brigade, die van Terneuzen uit, over Schelde en Braakman in het N.O. van West Zeeuws Vlaanderen zou landen, in actie gekomen. De Brigade Commandant had daartoe het volgende plan ontworpen:

1e phase. Twee voorbataljons zouden een bruggehoofd vormen, nl. het X bataljon West en het IJ bataljon Oost respectievelijk in de Thomaes- en Paulinapolder in de uiterste N.O.-punt van West Zeeuws-Vlaanderen.

2e phase. Hierin zou het X bataljon zich meester maken van Driewegen, het IJ bataljon van Biervliet, terwijl in deze phase het derde bataljon der Brigade — het Z bataljon — zou landen.

3e phase. Hierin zou het Z bataljon in Westelijke richting gaan oprukken en zich meester maken van Slikplaat, terwijl het IJ bataljon als het ware „hoofd der colonne rechts” zou gaan maken en over Driewegen zou oprukken naar Klakbaan. Hierdoor zou het X bataljon als het ware vrijkomen.

4e phase. In deze phase zou het X bataljon het Z en IJ bataljon doorschrijven en oprukken naar Breskens. Een merkwaardig plan (afb. 2).

De 1e phase levert geen stof voor bijzondere beschouwingen. Heel normaal het vormen van een bruggehoofd. Ook de 2e phase is normaal, n.l. de vergroting van het bruggehoofd. De gevechtsdoelen zijn goed gekozen. Knooppunten van wegen, die in dit kletsnatte, kleipolderterrein van grote betekenis zijn. Driewegen, dat oprukmogelijkheden naar Breskens, IJzendijke en Biervliet toelaat. Biervliet zelf, dat de mogelijkheid opent voor een verdere doorstoot naar het Zuiden, naar Boeschate, waar het infanterie bataljon van de 4e Canadese tank Divisie stond. Men zou dus de vijand als het ware kunnen kraken tussen een stoot van het Noorden en Zuiden uit en zo de poort te openen, om de verbinding over land met de 525 Brigade tot stand te brengen.

Maar dat gebeurde nu net niet. In plaats van Biervliet uit naar het Zuiden door te stoten, gaat het IJ bataljon naar het Westen en laat de infanterie van de tank Divisie voor de gesloten poort staan, terwijl in de 4e phase de druk naar het Westen nog wordt onderstreept, door het voortzetten van de aanval uit het vrijgekomen X bataljon in de richting Breskens. Waar zat hem dat nu in?

De reden voor deze merkwaardige manoeuvre was, dat de Canadezen als het ware vanzelfsprekend aannamen, dat, zodra zij Biervliet hadden, de Duitse verdediging bij St. Laurent wel automatisch in elkaar zou storten, en zij dat dan wel aan de infanterie van de tank Divisie konden overlaten om er verder mee af te rekenen. Het gros van de vijand zat in het Westen en de verbindingen liepen over Breskens, zodat daar de hoofdaanval moest worden gelanceerd. Bovendien zouden — als de verbinding met de 521 of 523 Brigade bij Breskens tot stand was gebracht — alle Duitse troepen Oost van de lijn Aardenburg—Breskens volledig zijn afgesneden en omsingeld. Op zich zelf alweer een goed doordacht plan.

In de nacht van 8 op 9 October begon de overtocht. Om 2.10 gingen de eerste groepen aan land. Er was niet veel weerstand, alhoewel de landingspunten al vrij gauw onder artillerievuur van artillerie uit Biervliet en Vlissingen kwamen te liggen. Te 8.30 waren de gevechtsdoelen van het X en IJ bataljon bereikt. Om 9.00 was het Z bataljon in zijn geheel in het bruggehoofd. Om 11.00 begon het de opmars in de richting Slikplaat. Maar tegen het vallen van de duisternis was dit bataljon nog niet verder genaderd dan Hoofdplaat, waar enige weerstandskernen nog stand hielden.

Ook de beide andere bataljons was het niet naar den vleze gegaan. Wel was het X bataljon opgerukt in de richting Driewegen, maar het kon dit oord niet bereiken en bij het IJ bataljon ging het nog slechter. Daar kwam van oprukken naar Biervliet helemaal niets. Integendeel. Het waren hier de Duitsers die aanvielen. Tactisch zeer goed gezien. Als de Duitsers zich van de Paulinapolder konden meester maken, dan liepen de Canadezen een aardige kans om te worden afgesneden. Op 10 Oc-

tober schoten de Canadezen al evenmin op. De Duitsers gingen nu op het front tegenover het X bataljon ook tot de tegenaanval over. En de Canadezen hadden al hun krachten nodig, om de vijandelijke tegenaanvallen de baas te blijven.

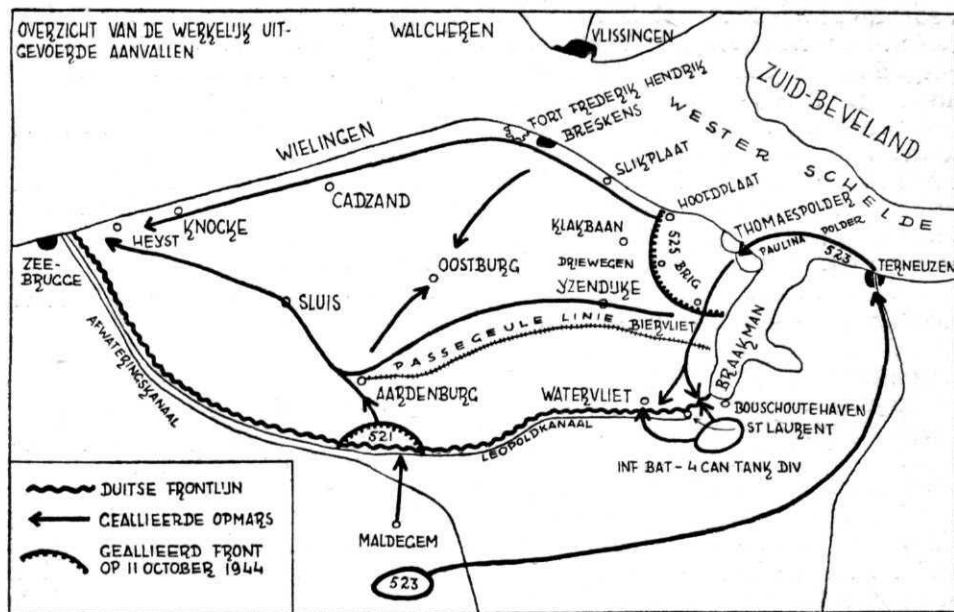
Op de avond van 10 October was de situatie aldus: De 521 Brigade heeft een ondiep bruggehoofd gevormd op de Noordoever van het Leopoldkanaal Noord van Maldigem, maar ziet, van een oprukken van de 523 Brigade uit dit bruggehoofd is geen sprake. De Duitse weerstand is daartoe veel te sterk.

De 525 Brigade heeft een bruggehoofd gevormd in de N.O. punt van West Zeeuws Vlaanderen, maar kan zich daar maar met moeite handhaven tegen de Duitse tegenaanvallen.

Wat nu?

En daar staat generaal Spry voor de grote moeilijkheid om nu de juiste voortzetting van zijn operatie te vinden. De beroemde militaire vraag: „wat zoudt gij doen in dat geval”. Proberen uit te breken uit het bruggehoofd over het Leopoldkanaal, heeft geen zin. De weerstand is daar te sterk. Een nieuwe landing in de rug van de vijand bv. bij Slikplaat? De vijand is nu op zijn qui-vive. Een mislukte landing is altijd een verschrikkelijk bloedbad. Generaal Spry kiest de derde oplossing. En dat is de inzet van de 523 Brigade in het bruggehoofd van de 525 Brigade in de N.O. punt van West Zeeuws Vlaanderen. De 523 Brigade stond nog steeds in de buurt van Maldegem te wachten op het sein om over het Leopoldkanaal, door het bruggehoofd van 521 Brigade heen, op te rukken naar Breskens. Plotseling worden ze haast je rep je naar Terneuzen gevoerd, ingeladen en over de Schelde naar het bruggehoofd van de 525 Brigade gebracht. De 523 Brigade krijgt het Divisie verkeningsregiment aan zich toe gevoegd. In de nacht van 10 op 11 October begint de overtocht van deze troepen, welke overtocht in de nacht van 11 op 12 October wordt voltooid. In de loop van 11 October was de situatie op het front der 523 Brigade aanmerkelijk verbeterd. Per slot van rekening was de landing hier een volkomen verrassing voor de Duitsers geweest. Er waren géén overbeste stellingen en inundaties. Hun troepen moesten ijlings worden aangevoerd. En generaal Eberding stond voor de vraag, of zich dáár, dan wel op het front bij het Leopoldkanaal de hoofdaanval zou ontwikkelen. Stuurde hij te veel troepen naar de omgeving van Hoofdplaat-Biervliet, dan liep hij kans, dat de Canadezen elders zouden toeslaan. En van de verplaatsing der 523 Brigade was hij niet op de hoogte. De Duitse troepen bij Hoofdplaat-Driewegen-Biervliet moesten het voorlopig maar zelf zien te doen, met als resultaat, dat zij uitgeput raakten en de Canadezen begonnen terug te slaan. Op 11 October nam het X bataljon Driewegen en het IJ bataljon Biervliet. Toch moesten in de nacht van 11 op 12 October nog 7 Duitse tegenaanvallen op dit oude Zeeuwse stadje worden afgeslagen, wel een bewijs, wat voor grote betekenis de Duitsers aan het complex hechtten.

Biervliet was ook zeer belangrijk. Want zolang dit stadje nog in Duitse handen was, kon de Duitse verdediging bij St. Laurent, Zuid-West van de Braakman nog intact blijven. Immers via IJzendijke kon de verbinding met die troepen nog goed tot stand worden gebracht. Maar als Biervliet was gevallen, werd het bedenkelijk. Dan werden de Duit-

Afb. 3

sers bij St. Laurent lelijk in de rug en op hun verbindingsbedreigd.

En nu zal het ook duidelijk zijn, dat de Canadezen met de 523 Brigade en het Divisie Verkenningregiment een heel andere actie gingen voeren, dan oorspronkelijk aan de 525 Brigade was gegeven. Deze laatste Brigade had opdracht om zo snel mogelijk naar het Westen, naar Breskens door te stoten, om — zeer terecht — de Duitse verbindingsbedreigingen over de Schelde af te snijden. Die opdracht was onder meer gebaseerd op de aanname, dat de weerstand der Duitsers gering zou zijn. Maar dat was helemaal niet zo. Het bleek, dat er nog zeer hard gevochten zou moeten worden om die weerstand te breken. Het is juist die ongewisse factor van de „vijand”, die de strategie en de tactiek zo deksels moeilijk maken. Die vijand geeft zijn tegenpartij waarlijk niet de zo noodzakelijke gegevens voor de opbouw van een actie op een presenteerblaadje cadeau. Integendeel. Die vijand zal alles doen om de tegenpartij te misleiden. En toch moet er gehandeld worden. De tacticus en strateeg staan bijna altijd voor de moeilijkheid om een beslissing te nemen met te weinig gegevens — in het bijzonder die van de vijand. Dan kan men niet zeggen, dit vraagstuk is niet op te lossen, het gaat niet. Neen, integendeel. Het *moet* gaan en snel ook. Dat is de grote risico factor in het bedrijf van de krijgsman! Zo ook hier weer. Men had er op gespeculeerd, dat de Duitsers zich evensnel over zouden geven als bij de Kanaalhavens was geschied. Hier was het echter niet zo en liep het lelijk mis. De Canadezen tapten nu dan ook uit een ander vaatje. Alvoers wilden zij eerst hun eigen verbindingsbedreigingen veilig stellen. Vandaar dat de nieuwe troepen in het bruggehoofd van de 525 Brigade *niet* naar het Westen, maar met grote kracht *naar het Zuiden* werden ingezet.

Voorafgegaan door het Divisie Verkenning Regiment, zette de 523 Brigade de aanval van Biervliet uit, in Zuidelijke richting in, terwijl de 525 Brigade zich consolideerde in de bereikte lijn. De nieuwe aanval was dus geen halve maatregel. De Canadezen hadden hun lesje gauw geleerd. Het resultaat was dan ook gunstig. Maar de weerstand der Duitsers was toch nog zodanig, dat de 523 Brigade eerst in de avond van 14 October contact kreeg met het infanterie bataljon van de 4e Tankdivisie bij Bouschoute haven (zie afb. 3). Maar nu was de poort open. Nu was de verbinding over land tot stand gebracht en kon men al zijn aandacht aan de opmars in Westelijke richting besteden.

Er werd nu in twee colonnes naar het Westen opgerukt. Een — de Noordelijke — langs de kust naar Breskens en één — de Zuidelijke — via IJzendijke naar Aardenburg. De eerste stoot natuurlijk weer met de bedoeling van het afsnijden van de verbindingen over de Schelde, de tweede om de vijandelijke verdediging achter de inundaties en het Leopoldkanaal op te rollen.

Het slechte weer en het gebrek aan goede waarnemingspunten in dit vlakke land, waar eigenlijk alleen de kerktorens de enig goede waarnemingsmogelijkheden waren, deed de opmars naar het Westen nog traag verlopen. IJzendijke viel op 17 October, Aardenburg 19 October. Met de verovering van dit historische stadje was tevens de druk op het bruggehoofd van de 521 Brigade weggenomen, zodat nu de gehele Divisie weer gezamenlijk kon optreden. Langs de kust verzetten de Duitsers zich bijzonder fel. Het weer klaarde echter tijdelijk wat op, zodat nu op luchtsteun kon worden gerekend en ook — en dat was heel belangrijk — op artilleriesverkenningvliegtuigen voor het leiden der artilleriesvuren. De Duitsers wilden zolang mogelijk de overtocht over de Schelde open houden. Vandaar dat Breskens eerst op 22 October, na hevige luchtaanvallen en zware artilleriesbeschietingen kon worden genomen. Van Breskens was niet veel meer over.

Maar nog waren de Canadezen er niet. Het oude fort Frederik Hendrik hadden de Duitsers zwaar versterkt. De vechtwil der Duitsers was nog allerminst gebroken. De Canadezen moesten het fort viermaal veroveren en heroveren, daar de Duitsers er tot drie maal toe in slaagden om de Canadezen weer uit het fort te werpen. Maar na de vierde maal was het afgelopen. De Noordelijke colonne trok nu verder via Cadzand langs de kust naar Knocke, de Zuidelijke colonne had zich meester gemaakt van Oostburg en Sluis. Op 1 November hadden de Duitsers alleen nog maar de kuststrook tussen Heyst en Zeebrugge in handen. Op 3 November 1944 werd de laatste Duitse weerstand gebroken. Onder de laatste krijgsgevangenen die zich daar overgaven, bevond zich ook de commandant der 64 Divisie, de generaal Eberding. Het totale aantal krijgsgevangenen bedroeg ruim 12.000. Hieruit blijkt wel, dat de schatting van 7000 man, zoals de Canadese inlichtingendienst voor de operatie aannam, totaal verkeerd was geweest. Hier moet aan toe gevoegd worden, dat tijdens de operatie de Duitsers inderdaad nog versterkingen, via het veer Vlissingen—Breskens hebben gekregen. Maar de beginsterkte van de 64 Divisie was toch aanzienlijk sterker dan 7.000 man.

Zo was dan — na bijna een maand hard vechten — West Zeeuws Vlaanderen en daarmee de gehele Zuidelijke Scheldeoever in handen van de geallieerden. Op dat moment was Zuid Beveland ook reeds in

geallieerde handen en was de aanval op het vestingeiland Walcheren ook reeds ingezet, waar de laatste weerstand slechts 5 dagen later, op 8 November, werd gebroken.

De strijd om West Zeeuws Vlaanderen was hard en zwaar geweest. Ook de burgerbevolking — die als een rat in de val zat en nergens heen kon — had veel geleden. Maar het stoere Zeeuwse volk heeft na de bevrijding zijn fiere wapenspreuk, het „Luctor et Emergo” eer aangedaan. Inderdaad geschokt, maar ongebroken werd met de grootste energie de wederopbouw ter hand genomen. En hoewel de wonden nog lang niet alle genezen zijn, mag de prestatie van het volk van West Zeeuws Vlaanderen inderdaad bewonderenswaardig worden genoemd.

Op 28 November — nadat de Schelde eerst geheel mijnevrij was gemaakt, voer het eerste grote geallieerde transport de haven van Antwerpen binnen. Net op tijd. Want op 16 December barstte het grote offensief van von Rundstedt in de Ardennen los. Een van de oorzaken van het mislukken van dat offensief was het vrije gebruik van de haven van Antwerpen! De strijd in de modder van Zeeland was niet voor niets gevoerd. Dat dit wel een bijzonder zware strijd is geweest, bewijst niet alleen het grote getal der verliezen, maar ook de dagorder van generaal Simonds, waarin deze zijn troepen na afloop der operaties bedankt en onder meer zegt, dat de gevechten zijn gevoerd onder de verschrikkelijkste terrein- en weersomstandigheden. En dat wilde voor de Canadezen, die toch al heel wat hadden meegemaakt, wel wat zeggen. Ons Nederlands polderterrein is inderdaad zeer sterk!

Bronnen

Normandy to the Baltic, Montgomery
The Canadian Army, Stracey
Current reports from Oversea
Oorlog aan de Scheldemond, A. Kortweg
Roots of Strategy, Phillips
Tactical and Technical, Trends
Kruistocht door Europa, Eisenhower
Das grosse Weltgeschehen 1938—1946, Moos
Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, officieel verslag van de cursus krijgsgeschiedenis van de Belgische Hogere Krijgsschool

Nieuwe uitgaven

CADETTEN-ALMANAK 1952. Uitgave van het Cadettenkorps.

Met genoegen kondigen wij de jongste uitgave van de aloude Cadetten-Almanak aan. Gestoken in een smaakvol kleed geeft zij, hoewel uiteraard in de eerste plaats bestemd voor Cadetten, ook belangstellenden een goede kijk op het gevarieerde leven op de K.M.A. Het trof ons, dat de vijfhoofdige redactie geheel bestond uit cadetten der militaire administratie en door een officier van dit dienstvak werd geadviseerd. Een compliment voor het dienstvak, maar wel een beetje een testimonium pauperatis op litterair gebied van de cadetten der diverse wapens. C.

MODERNE ZEESTRIJDKRACHTEN, door J. W. Smits. N.V. Uitgeverij „De Kern”, Amsterdam O, 1952.

Een ieder, die belang stelt in de hedendaagse ontwikkeling der zeestrijdkrachten en de berichten daarover in de dagbladen met kennis van zaken wil volgen vindt in bovenaangekondigd boekje een betrouwbare en handige gids. Verlucht met 7 aquarellen en 5 tekeningen behandelt het de voornaamste scheepstypen en maritieme wapens en geeft het overzichten van de Nederlandse, Amerikaanse, Engelse en Russische vloten. Voor land- en luchtmachtofficiëren, die zich over de marine willen oriënteren gaarne aanbevolen. C.